

សម្បូរ



การปลูกชมพู

ชมพูเป็นไม้ผลเขตร้อนซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศอินเดียเป็นพืชจัดอยู่ตระกูลเดียวกับฝรั่ง หวี้า ยูคาลิปตัส เป็นพืชที่ชอบน้ำจัดเป็นไม้ผลที่มีลำต้นขนาดใหญ่ ดอกมีกลิ่นหอมคล้ายกุหลาบ ผลมีรสชาติหวานกรอบ คนไทยจึงนิยมปลูกเป็นไม้มงคลประจำบ้าน

ชมพูเป็นผลไม้ที่อุดมไปด้วยวิตามินเอ ผลนอกจากจะใช้รับประทานเป็นผลไม้สดแล้วยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้เช่น เยลลี่ แยม และแช่อิ่ม

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ชมพูเป็นไม้ผลที่สามารถเจริญเติบโตได้ในทุกสภาพพื้นที่แต่จะเจริญเติบโตได้ดีในที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ดินที่เหมาะสม คือดินร่วนปนทราย ดินร่วนเหนียว ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคตะวันตก สภาพความเป็นกรดเป็นด่างอยู่ระหว่าง 6.5- 7

สถานการณ์การผลิตและการตลาดชมพู

ชมพูเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทั่วไปในพื้นที่มีน้ำและดินอุดมสมบูรณ์ ในปี 2538 มีพื้นที่ปลูกทั้งประเทศ 30,054 ไร่ ผลผลิต 36,309 ตัน จังหวัดที่ปลูกชมพูมากได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี และสมุทรสาคร สำหรับตลาดชมพูนั้น ส่วนใหญ่เป็นตลาดภายในประเทศ ได้แก่ ตลาดประจำจังหวัดต่าง ๆ ตลาดกลางกรุงเทพฯ ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ปากคลองตลาด ตลาดไท เป็นต้น ราคาชมพูในช่วงฤดูการอยู่ที่ประมาณ 20-25 บาท ส่วนนอกฤดูกาลราคาประมาณ 50-80 บาท แล้วแต่ชนิดของพันธุ์

ส่วนตลาดส่งออกยังมีไม่มากนักทั้งนี้เพราะชมพูเป็นผลไม้ที่บอบช้ำและเน่าเสียง่าย แต่ก็มีมีการส่งออกไปแถบฮ่องกง สิงคโปร์ อินโดนีเซีย อยู่บ้าง

พันธุ์

1. พันธุ์ดั้งเดิม

1.1 **ชมพูมะเหมี่ยว** เป็นชมพูที่มีขนาดลำต้นใหญ่ ใบกว้างหนาเป็นมัน ดอกสีแดง ก้านดอกสั้น ออกดอกเป็นกลุ่มตามกิ่งผลแก่จะมีสีแดงเข้ม มีกลิ่นหอมเหมือนกุหลาบ เนื้อนุ่มฉ่ำน้ำ เมล็ดโตรสชาติหวานอมเปรี้ยว

1.2 **ชมพูสาแหรก** เป็นชมพูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับชมพูมะเหมี่ยวแต่แตกต่างกันที่ ชมพูสาแหรกมีสีแดงอมชมพูมีริ้วจากขั้วมาที่ก้นผล เนื้อผลสีขาวนุ่ม รสชาติหอมหวาน ลำต้นและใบคล้ายชมพูมะเหมี่ยว กิ่งแขนงตั้งฉากกับลำต้น

1.3 **ชมพูน้ำดอกไม้** เป็นชมพูที่ทรงพุ่มขนาดปานกลาง ใบเล็กเรียวยาวสีเขียวเข้มเป็นมัน ดอกสีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอมผลเมื่อแก่มีสีขาวอมเหลืองหรือสีชมพูปนบ้าง รสชาติหวานเนื้อบางกรอบ มีกลิ่นหอมคล้ายกลิ่นดอกกุหลาบ เมล็ดโต ปัจจุบันมีปลูกเป็นการค้าอยู่บ้างไม่มาก

2. พันธุ์ทางการค้า

2.1 **ชมพูเพชรสายรุ้ง** เป็นชมพูมีทรงพุ่มขนาดปานกลาง ตัวใบบาง ทรงรี ดอกสีขาว ผลแก่จะมีสีเขียวมีริ้วสีชมพู ถ้าหากห่อผลจะทำให้สีผลเป็นสีขาวริ้วชมพู ผลทรงระฆังมีเมล็ดอยู่ภายใน รสชาติหวานจัด เนื้อกรอบแข็ง เป็นพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าในแถบจังหวัดเพชรบุรี

2.2 **ชมพูพันธุ์ทุลเกล้า** เป็นชมพูในกลุ่มเดียวกับชมพูเพชร ทรงผลยาวรีให้ผลเร็ว ออกดอก ติดผลง่าย รสชาติไม่หวานจัดปลูกมากแถบจังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร และราชบุรี

2.3 **ชมพูเพชรสามพราน** ซึ่งมีลักษณะคล้ายชมพูเพชร แต่ผลโตผิวมันสีเขียวอมชมพู เนื้อกรอบรสชาติหวาน เป็นพันธุ์ใหม่ปัจจุบันมีปลูกเป็นการค้าโดยทั่วไปแถบจังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร

2.4 **ชมพูเพชรน้ำผึ้ง** เป็นชมพูสีแดง ที่นำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย ทรงผลยาว ก้นผลปิด มีช่องว่างสำหรับเมล็ดน้อย ไม่มีเมล็ด เนื้อกรอบฉ่ำน้ำ รสชาติหวานซึ่งความหวานประมาณ 10.4 องศาบริกซ์ สีผลเมื่อแก่แดงเข้มผิวเป็นมัน

2.5 **พันธุ์ทับทิมจันทร์** เป็นพันธุ์ที่นำมาจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นชมพูที่มีผลสีแดงเข้ม ทรงผลยาวคล้ายเพชรน้ำผึ้ง พันธุ์ทับทิมจันทร์มีลักษณะดีกว่าพันธุ์เพชรน้ำผึ้งคือ ผลโต เนื้อแน่น กรอบกว่า และมีความหวานสูงถึง 14 องศาบริกซ์ ซึ่งสูงกว่าเพชรน้ำผึ้งมาก การออกผลทะวายทั้งปี

การขยายพันธุ์

1. **การตอนกิ่ง** เป็นวิธีที่นิยมใช้ขยายพันธุ์ชมพูมาช้านานและยังใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยการตอนนี้เริ่มจากการคัดเลือกกิ่งกระโดงหรือกิ่งที่แข็ง ช่วงอายุเพศลาคคือ กิ่งอ่อน กิ่งแก่ สีเขียวอมน้ำตาล แล้วควั่นรอบกิ่ง 2 รอบ ห่างกันเท่ากับเส้นรอบวงของกิ่ง แล้วกรีดและลอกเปลือกระหว่างรอยควั่นออก ขูดเยื่อเจริญออกให้หมด หุ้มด้วยขุยมะพร้าวชุ่มน้ำในถุงที่ผ่ากลางถุงแล้ว มัดด้วยเชือกเป็น 2 เปลาะ ประมาณ 30-45 วัน ก็จะเริ่มออกราก เมื่อรากแก่เป็นสีน้ำตาลแล้ว จึงตัดกิ่งไปชำต่อไป

2. การปักชำ เป็นวิธีที่นิยมกัน เช่นเดียวกับฝรั่ง โดยตัดกิ่งอ่อนสีเขียวที่มีใบ 3 คู่ แล้วปลิดใบคู่ล่างออก แล้วจุ่มในฮอร์โมนเร่งราก IBA ชนิดเข้มข้นสำหรับเร่งราก ปักชำไว้ในถุงจี๊เจ้าแกลบ ประมาณ 1 เดือน ก็จะออกราก แล้วย้ายไปชำในภาชนะต่อไป ปัจจุบันมีผู้รับจ้างชำกิ่งละ 4-5 บาท

3. การต่อกิ่งแบบไซดวีเนียร์ เป็นวิธีการขยายพันธุ์ที่ใช้สำหรับการเปลี่ยนยอดพันธุ์ผสมพุ่มจากพันธุ์หนึ่งไปเป็นอีกพันธุ์หนึ่งตามที่ต้องการ วิธีการนี้ต้นพันธุ์ที่จะต้องเปลี่ยนควรลอกเปลือกออกได้ง่าย มีขั้นตอนดังนี้

3.1 กรีดเปลือกต้นที่ต้องการจะเปลี่ยนพันธุ์ลงตามยาว 2 แนวขนานกัน แต่ละแนวห่างกันพอที่จะสอดกิ่งยอดพันธุ์ที่จะนำมาเปลี่ยนได้พอดี โดยลอกเปลือกออกจากบนลงล่างตัดเหลือเป็นบ่า

3.2 นำยอดพันธุ์ดีซึ่งมีตาที่พักตัว (แก่) ตัดเป็นแนวยาวเอียงเป็นรูปปากฉลาม และตัดอีกด้านหนึ่งเล็กน้อย โดยยอดพันธุ์ดีควรมีตาเหลืออยู่อย่างน้อย 2 ตา แล้วสอดยอดตาพันธุ์ดีลงในแผลต้นที่ต้องการจะเปลี่ยน

3.3 พันด้วยพลาสติกให้แน่นจากล่างขึ้นบนแบบมุงหลังคา โดยพลาสติกต้องหุ้มรอยแผลและยอดพันธุ์ที่สอดไว้แล้วทั้งหมดประมาณ 15 วัน จึงทำการตรวจสอบการติดของเนื้อเยื่อยอดตาพันธุ์ดีกับรอยแผล ถ้าติดยอดตาพันธุ์ดีจะมีสีเขียว ให้กรีดพลาสติกที่อยู่เหนือและข้างยอดตาพันธุ์ดีแล้วจึงตัดยอดต้นที่ต้องการจะเปลี่ยนทิ้งเพื่อให้ตาพันธุ์ดีพัฒนาเป็นกิ่งหรือลำต้นใหม่ต่อไป

การปลูก

1. การเตรียมแปลงปลูก

ในการปลูกชมพู่สามารถปลูกได้ทั้งแบบทรงร่องในที่ราบลุ่ม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ซึ่งการปลูกแบบทรงร่องนี้ส่วนหลังร่องกว้างประมาณ 3 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1-1.50 เมตร มีแนวชายร่องข้างละ 0.50 เซนติเมตร ซึ่งหลังร่องแล้วควรตากดินไว้ 1 เดือน แล้วจึงพลิกหน้าดินให้ดินล่างลงไปอยู่ด้านล่างและดินบนซึ่งถูกทับขณะขุดร่องกลับมามีอยู่ด้านบนตามเดิม ช่วงพลิกดินนี้เอง ชาวสวนสามารถทำการปรับสภาพดินโดยใส่ปุ๋ยมูลขี้หมูและใส่ปุ๋ยคอกลงไปดินได้เลย

สำหรับพื้นที่ดอนควรไถพรวนพร้อมทำการปรับสภาพดินและใส่ปุ๋ยคอกไปเลย

2. กำหนดระยะปลูก

2.1 แบบทรงร่องนั้น ส่วนใหญ่ใช้ระยะระหว่างต้น 4 เมตร

2.2 บนพื้นที่ดอนใช้ระยะ 4 x 4 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร แล้วแต่สภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วย ถ้าดินอุดมสมบูรณ์ควรปลูกระยะ 6 x 6 เมตร

3. การเตรียมหลุมปลูก

โดยทั่ว ๆ ไปหลุมปลูกจะใช้ขนาด 50 x 50 x 50 กว้าง x ยาว x ลึก โดยแยกดินหน้าไว้ข้างหนึ่งและดินล่างไว้อีกข้างหนึ่งแล้วเอากัญชงประมาณ 50 กิโลกรัม ผสมกับหน้าดินอัตราส่วน 1:1 และใส่ปุ๋ยร็อคฟอสเฟต 500 กรัม กลบลงไปหลุมจนพูน

4. การปลูก

นำต้นพันธุ์ชมพูที่คัดเลือกไว้แล้ว นำมาถอดภาชนะเพาะชำออกแล้วตรวจสอบดูรากว่ามีรากชดหรือไม่ แล้วขยายรากออกหันทิศทางของกิ่งให้เหมาะสม แล้วฝังลงในดินในหลุมที่เตรียมไว้ โดยให้ระดับรากสูงกว่าระดับดินเดิมเล็กน้อย แล้วนำดินล่างมาเติมบนปากหลุมจนพูน แล้วอัดดินให้แน่นปักไม้และผูกเชือกยึดลำต้นพร้อมปักทางมะพร้าววางแสงในทิศทางตะวันออกและตะวันตกเสร็จแล้วรดน้ำให้ชุ่มทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้ต้นชมพูที่ปลูกใหม่เหี่ยวเฉาได้ หลังจากชมพูตั้งตัวได้แล้วจึงค่อยนำทางมะพร้าวออก

การปฏิบัติดูแลรักษา

1. การให้น้ำ เนื่องจากชมพูเป็นพืชที่ชอบน้ำ ดังนั้นในการผลิตชมพูจึงจำเป็นต้องมีการให้น้ำชมพูอย่างสม่ำเสมอวิธีการให้น้ำย่อมแตกต่างกันไปตามวิธีการปลูก และสภาพพื้นที่ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 วิธีใหญ่ ดังนี้

1.1 เรือพ่นน้ำ วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการให้น้ำในร่องสวนในที่ราบลุ่มภาคกลาง ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก วิธีนี้ต้องคำนึงถึงความแรงน้ำที่จะพ่นออกมา ถ้าแรงเกินไปจะทำให้หน้าดินแน่นและเกิดการชะล้างปุ๋ยไปจากหน้าดินได้

1.2 สายยาง วิธีนี้เหมาะสำหรับการปลูกชมพูในที่ดอนและเป็นสวนขนาดเล็ก เป็นวิธีที่สะดวกแต่ต้องคอยเปลี่ยนตำแหน่งและหลุมปลูกเป็นระยะ ๆ ไป ต้องคำนึงถึงแรงดันน้ำและปริมาณที่ให้ โดยต้องคำนึงถึงการชะล้างที่อาจจะเกิดที่บริเวณหน้าดินได้

1.3 แบบหัวพ่นฝอย แบบมินิสปริงเกอร์(Minisprinkler) วิธีนี้นิยมกันมากวิธีหนึ่ง เพราะประหยัดแรงงานและเวลาและยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง ลดการชะล้างของแรงน้ำที่มีคอปุ๋ยในแปลง อีกทั้งสามารถควบคุมปริมาณน้ำได้ถูกต้อง นอกจากนี้วิธีนี้ยังสามารถให้ปุ๋ยผสมไปกับน้ำได้เลย แต่อย่างไรก็ตาม ในการใช้ระบบน้ำต้องเสียค่าติดตั้งมากกว่าวิธีอื่น ๆ

ในการผลิตชมพู่เป็นการค้าเพื่อให้ได้ชมพู่มีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรจำเป็นต้องมีการให้น้ำอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของต้นชมพู่ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท

1. ปุ๋ยคอก ซึ่งนอกจากใส่ขณะเตรียมหลุมปลูกแล้วเกษตรกรควรใส่ปุ๋ยคอกอีกประมาณ 5-10 กิโลกรัม / ต้น ชนิดปุ๋ยคอกแล้วแต่จะสามารถจัดหามาได้ เช่น ปุ๋ยมูลไก่ มูลหมู และมูลวัว เป็นต้น แต่ที่สำคัญของการใช้ปุ๋ยคอกนั้น ปุ๋ยคอกทุกชนิดต้องสลายตัวเรียบร้อยแล้ว

2. ปุ๋ยเคมี สำหรับการใส่ปุ๋ยเคมีนี้เกษตรกรควรพิจารณาตามระยะการเจริญเติบโตและอายุของต้นชมพู่และปริมาณผลผลิตที่ให้ออกมาในฤดูกาลที่ผ่านมาด้วย ก็จะช่วยให้สามารถคำนวณปริมาณได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงแบ่งออกเป็น

2.1 สำหรับต้นชมพู่ที่ยังไม่ให้ผลช่วงนี้ชมพู่ต้องการปุ๋ยเพื่อการเจริญเติบโตทางด้านลำต้น กิ่ง ใบ เป็นหลัก ปุ๋ยเคมีควรใช้สูตรเสมอ เช่น 15-15-15 หรือ 16-16-16 โดยให้ปริมาณครึ่งหนึ่งของอายุต้น ดังนั้นชมพู่ที่ปลูกปีแรกควรให้ปุ๋ยเคมีประมาณ 500 กรัม โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงต้นฤดูฝน 1 ครั้ง และปลายฤดูฝนอีก 1 ครั้ง

2.2 ในต้นที่ให้ผลแล้วอายุ 2 ปีขึ้นไป

ช่วยก่อนหลังเก็บผล ต้องมีการบำรุงต้น กิ่ง ก้าน ใบ ควรให้ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-6-16 ในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นหรือประมาณ 500 กรัม / ต้น

ช่วยก่อนออกดอก เพื่อให้ชมพู่ออกดอกมากขึ้นนั้น ควรใส่ปุ๋ยที่มีตัวกลางสูง เช่น 12-24-12 หรือ 8-24-24 ในอัตราส่วน 200-300 กรัม / ต้น

ช่วยพัฒนาผล หลังจากชมพู่ติดผลแล้วนั้นผลจะมีการพัฒนาในระยะแรกจะมีการขยายขนาดใหญ่ขึ้น เกษตรกรควรให้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ปริมาณ 200-300 กรัม / ต้น หลังผลใหญ่ขึ้นแล้วก่อนที่เก็บผล 1 เดือน เกษตรกรควรใส่ปุ๋ยตัวท้ายสูงเช่น 13-13-21 หรือ 14-14-21 ปริมาณ 200-300 กรัม / ต้น

3. ปุ๋ยทางใบ เป็นปุ๋ยที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วของการเจริญเติบโตของชมพู่ เช่น การใช้ไทโอยูเรีย เพื่อการเร่งให้ชมพู่แตกใบอ่อนพร้อมกัน หรือการพัฒนาผลชมพู่ให้มีคุณภาพดี ในพื้นที่บางแห่งที่มีน้ำไม่เพียงพอก็สามารถใช้ปุ๋ยทางใบสูตร 15-30-30 อัตรา 20 กรัม / น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่น 2 ครั้ง ควรห่างกันครั้งละ 7 วัน และไม่ควรงดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว 2 สัปดาห์

วิธีการใส่ปุ๋ย

1. **ปุ๋ยคอก** นิยมหว่านในบริเวณทรงพุ่มและนอกทรงพุ่มเล็กน้อย ซึ่งควรมีการพรวนห่างจากชายทรงพุ่มออกไปเล็กน้อย ประมาณ 30 เซนติเมตร
2. **ปุ๋ยเคมี** จุดเป็นวงแหวนรอบชายทรงพุ่ม หรือเจาะเป็นหลุม ๆ ตามแนวทรงพุ่ม แล้วโรยปุ๋ยลงไปแล้วกลบดินเพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำไป โดยการระเหิดหรือถูกชะล้างโดยน้ำที่ให้น้ำหรือฝนตก
3. **ปุ๋ยทางใบ** ควรผสมปุ๋ยตามฉลากแนะนำ ควรผสมสารจับใบ และควรทำการฉีดพ่นในช่วงเช้าก่อนแดดจัด ไม่ควรใช้ปุ๋ยทางใบในราชนั้นมากเกินไปเพราะจะทำให้ใบชมพูไหม้ได้

การพรวนดิน

การพรวนดินนั้นจะทำให้ดินร่วน รากชมพูสามารถแผ่ขยายไปหาอาหารได้กว้างขึ้นจากเดิม อีกทั้งช่วยให้เก็บปุ๋ยที่ใส่ลงไปดินในการพรวนนั้นควรทำปีละ 1-2 ครั้ง ครั้งหนึ่งควรพรวนห่างแนวชายทรงพุ่มเดิมออกไปอีกประมาณ 30 เซนติเมตร การพรวนแบบนี้ควรใช้จอบใบพรวนในระดับหน้าดินตื้น ๆ

การกำจัดวัชพืช

การกำจัดวัชพืชช่วยให้ชมพูมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ลดปริมาณโรคแมลงที่อาศัยอยู่กับวัชพืชได้ สามารถจำแนกออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

1. **วิธีกล** โดยการถอน ดाय ถาง วัชพืชออกจากทรงพุ่มและแปลงปลูกชมพู วิธีนี้ควรหมั่นทำตั้งแต่วัชพืชมีขนาดเล็กไปเรื่อย ๆ เหมาะสมกับการปลูกชมพูแปลงเล็ก วิธีนี้นอกจากจะไม่ต้องลงทุนมากแล้ว ยังช่วยลดปัญหาสารพิษตกค้างอีกด้วย
2. **วิธีทางเกษตรกรรม** วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการสะสมของวัชพืชในแปลงปลูกชมพูได้ สามารถใช้ได้กับชมพูที่มีขนาดเล็ก พืชที่นิยมปลูกกัน ได้แก่ พืชผักต่าง ๆ รวมทั้งพืชตระกูลถั่วซึ่งจะให้ดินมีไนโตรเจนมากขึ้น เมื่อชมพูมีขนาดใหญ่ขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องปลูกพืชหมุนเวียนอีกต่อไป
3. **วิธีทางเคมี** เป็นวิธีหนึ่งที่สะดวกรวดเร็ว อาจจะส่งผลให้มีสารพิษตกค้างในดินและน้ำได้ การกำจัดวัชพืชโดยวิธีเคมีสามารถจำแนกเป็น 2 ระยะ
 - 3.1 ก่อนทำการปลูกชมพู ซึ่งสามารถใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชได้
 - 3.2 ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ชนิดเลือกทำลายในช่วงชมพูโตแล้วควรฉีดนอกชายทรงพุ่ม ควรหลีกเลี่ยงไม่ให้สารเคมีกำจัดวัชพืชนั้น อัตราความเข้มข้นควรเป็นไปตามคำแนะนำ

การตัดแต่งกิ่ง

การตัดแต่งกิ่งนอกจากทำให้ได้ทรงพุ่มตามที่ต้องการแล้วยังช่วยลดปริมาณโรคแมลง อีกทั้งทำให้ชมพู่ออกดอกติดผลดีมีคุณภาพอีกด้วย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การตัดแต่งเพื่อบังคับทรงพุ่ม ควรเริ่มทำเมื่อชมพู่มีขนาดเล็กหลังจากปลูกใหม่ โดยการเลี้ยกล่าต้นประธานเพียงต้นเดียว และที่ความสูงจากพื้นดิน 50 เซนติเมตร ให้ตัดยอดชมพู่จะทำให้กิ่งที่แตกแขนงออกมาใหม่ 2 กิ่ง ที่ระยะ 6-12 นิ้ว ให้ตัดกิ่งทั้ง 2 แล้วให้แตกเพิ่มเป็น 4 กิ่ง ทำอย่างนี้ต่อไปจะได้กิ่งแขนงเป็น 8 ตามลำดับซึ่งจะทำให้ต้นชมพู่ที่มีโครงสร้างแข็งแรง และไปรอแสงส่องผ่านกิ่งโคนต้นได้ การปฏิบัติงานได้ทรงพุ่มสะดวก

2. การตัดแต่งเพื่อการออกดอกและติดผลที่มีคุณภาพ การตัดแต่งแบบนี้จะใช้ในชมพู่ที่ให้ผลแล้ว ซึ่งควรทำปีละ 2 ครั้ง โดยเลือกตัดแต่งกิ่ง ดังนี้

- 2.1 กิ่งแก่ที่เคยให้ผลแล้ว และไม่สามารถให้ผลอีกต่อไป
- 2.2 กิ่งแซมในทรงพุ่มขนาดเล็ก
- 2.3 กิ่งไขว้ หรือกิ่งที่ซ้อนทับกัน ให้เลือกกิ่งที่เป็นโครงสร้างหลักไว้
- 2.4 กิ่งที่โรคแมลงหรือกาฝากอาศัย
- 2.5 กิ่งฉีกหัก หรือกิ่งแห้ง
- 2.6 กิ่งน้ำค้างหรือกิ่งกระโดงที่เจริญเติบโตจากในทรงพุ่มทะลุออกเหนือทรงพุ่ม
- 2.7 ส่วนยอดที่สูงจากพื้นดินเกิน 2 เมตร

การปลิดผล

ในการออกดอกชมพู่จะออกบริเวณกิ่ง ในทรงพุ่มหลังจากดอกได้รับการผสมแล้วก็จะติดเป็นผลที่มีขนาดเล็กมีลักษณะคล้ายถั่วหลังจากนั้นผลจะขยายใหญ่มีสีเขียวเข้มขึ้น เกษตรกรก็ควรทำการปลิดผลที่ถูกโรคแมลงทำลาย ผลขนาดเล็กหรือผลมีรูปร่างผิดปกติออก โดยเหลือไว้ช่อละ 3-4 ผลเท่านั้น กรณีที่ช่อผลที่อยู่ติดกันมากไม่ควรเก็บไว้ ให้เหลือปลิดช่อที่มากเกินไปออกเสียบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันอาหารกันเองทำให้ผลมีขนาดเล็ก

การห่อผล

การห่อนี้ควรจะทำควบคู่กับการปลิดผลในเวลาเดียวกันในการห่อผลนี้เกษตรกรจะเลือกถุงพลาสติกกรอบแกรบสีขาวขุ่นเจาะ 2 รูเพื่อให้น้ำออก ก่อนห่อควรพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงก่อน แล้วจึงห่อด้วยถุงดังกล่าว โดยผูกปากถุงด้วยเอ็นจันชั้นเดียว ขนาดถุงควรเป็นขนาด 6 x 11 นิ้ว

เทคนิคช่วยให้ชมพู่มีคุณภาพดี

1. ตัดแต่งช่อผลตั้งแต่เริ่มติดผล โดยไว้ผลประมาณ 3-4 ผล ต่อช่อ และจำนวนช่อดอกไม่ควรมากเกินไป โดยให้สัมพันธ์กับทรงพุ่มและความสมบูรณ์ของต้น
2. การใช้จีเอพ่นประมาณ 1-3 ช่วง คือช่วงเริ่มออกดอก ดอกเริ่มบานและหนหลังดอกบานแล้ว 2 สัปดาห์ เพื่อให้ทรงผลยาวและขยายขนาดขึ้น
3. การให้น้ำทั้งทางดินและทางใบอย่างเพียงพอ มิฉะนั้นอาจทำให้ผลร่วงได้ง่าย
4. การห่อผลทำให้ผิวสวยป้องกันการทำลายของแมลงอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือแมลงวันทอง
5. ควรงดการให้น้ำช่วงก่อนการเก็บเกี่ยว 3-5 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพดิน ถ้าดินเหนียวควรงดการให้น้ำนานกว่านี้อาจเป็น 5-7 วัน

การเก็บเกี่ยวและการจัดการผลชมพู่หลังการเก็บเกี่ยว

หลังจากชมพู่มีอายุพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว คือมีอายุ วัน ผลแต่งอวบ สีซีดในบางพันธุ์มีสีขาว บางพันธุ์มีสีแดงหรือชมพู ผิวเป็นมัน เงามีความหวานสูง เกษตรกรควรทำการเก็บ หากทิ้งไว้เกินอายุการเก็บเกี่ยวทำให้ผลชมพู่แตกหรือร่วงเสียหายได้ การเก็บควรใช้กรรไกรตัดขั้ว จะสะดวกและรวดเร็ว การเก็บนั้นเกษตรกรควรเก็บมาทั้งช่อที่ห่อชมพู แล้วใส่ถุงที่กรุด้วยกระดาษซับ เพื่อป้องกันความคมของภาชนะที่จะทำให้ผิวชมพูบอบช้ำได้ จากนั้นจึงนำผลชมพู่มายังโรงพักผลผลิต แล้วทำการคัดเลือกผลชมพู่โดยเริ่มที่

1. แกะถุงห่อชมพูออก
2. คัดคุณภาพโดยคัดผลแตก ผลเป็นโรคและแมลงทำลายทิ้งนี้รวมทั้งผลที่มีรูปร่างผิดปกติออก
3. คัดขนาด
4. บรรจุลงถุงไม่ไผ่ หรือตะกร้าพลาสติกที่ด้านข้างกรุด้วยใบตองหรือกระดาษ แล้วปิดทับด้านหน้าด้วยพลาสติก เพื่อรักษาความชื้นของชมพูไว้
5. ชั่งน้ำหนักพร้อมเขียนป้ายประจำถุง หรือตะกร้าพลาสติก เพื่อบอกน้ำหนัก ชื่อพันธุ์ และขนาดผล เก็บไว้ในที่ร่มพร้อมที่จะขนส่งสู่ตลาดต่อไป

การผลิตชมพู่นอกฤดู

ในประเทศไทยชมพู่จะออกดอกเป็น 2 รุ่นใหญ่ ๆ ดังนี้

รุ่นแรกประมาณปลายเดือนธันวาคม- มกราคม เก็บผลในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม

รุ่นที่ 2 จะออกดอกในเดือนกุมภาพันธ์และเก็บผลในเดือน เมษายน – พฤษภาคม

แต่เดิมเกษตรกรได้พยายามคิดค้นวิธีการทำนอกฤดูเช่น การตัดกิ่ง การกักน้ำ การใส่ปุ๋ย

ตลอดจนการใช้สารเคมี

การใช้สารเคมี

สำหรับการใช้สารเคมี กฤษณา ทันนารมย์ (2537) รายงานว่ามีการทดลองใช้สารพาโคล บิวทราโซล กับชมพู่พันธุ์ทูลเกล้าอายุ 3 ปี โดยใช้สารเข้มข้น 1, 2 และ 4 กรัมของสารออกฤทธิ์ และพ่นทางใบระดับความเข้มข้น 0.5, 1.0 และ 2 ซีซี./ น้ำ 20 ลิตร ที่ใบมีอายุ 40-90 วันหลังการตัดแต่งกิ่ง ทำให้ดอกในช่วง 60 วัน หลังให้สาร โดยระดับความเข้มข้น 4 กรัม/ ต้น โดยราดลงดิน 2 ซีซี./ น้ำ 1 ลิตร ฉีดพ่นทางใบให้ดอกสูงกว่าความเข้มข้นระดับอื่น ๆ

ในชมพู่เพชร ประทีป กุณาศล ได้ทำการทดลองใช้สารพาโคล บิวทราโซล กับชมพู่เพชรอายุ 7 ปีขึ้นไปและ 2-4 ปี โดยใช้สารนี้จำนวน 30 ซีซี. ผสมกับน้ำ 2 ลิตรกับทรงพุ่มที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 เมตร โดยราดสารในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ชมพู่แทงช่อในเดือนสิงหาคม-ตุลาคม ซึ่งต้นที่ได้รับสารจะออกดอก 90 % ขณะที่ต้นที่ไม่ได้รับสาร ออกเพียง 5% ชมพู่ไม่แสดงอาการผิดปกติกเว้นช่อใบสั้นลงเท่านั้น อย่างไรก็ตามหลังให้สารแก่ต้นชมพู่แล้วประมาณ 1 เดือน ควรให้ปุ๋ยที่มีฟอสฟอรัสสูงได้แก่ 12-24-12, 8-24-24 หรือ 9-24-24 เพื่อให้ต้นชมพู่เตรียมพร้อมในการสร้างดอก ซึ่งจะทำให้ชมพู่สามารถออกดอกได้มากยิ่งขึ้น

โรคและแมลงศัตรูชมพู่

1. โรคชมพู่

สำหรับโรคที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชมพู่ได้แก่

1.1 โรคแอนแทรคโนส

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อรา โดยจะพบการทำลายบนผลชมพู่ที่ห่อไว้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ต้นและใบไม่ค่อยพบร่องรอยการทำลาย ลักษณะที่ปรากฏบนผลจะมีการเน่าสีดำ แผลจะยุบตัวเล็กน้อยมีวงสปอร์สีดำเป็นวง ๆ ซ้อนกันบางครั้งอาจพบเมือกสีแสดด้วย

2. แมลงศัตรูชมพู

2.1 แมลงค่อมทอง เป็นด้วงวงชนิดวงสั้น ลำตัวสีเขียวเหลืองทอง รูปไข่ ขนาดลำตัวกว้าง 0.5 มิลลิเมตร ยาว 1.30 - 1.50 เซนติเมตร มักพบอยู่เป็นคู่ๆ การทำลายตัวแก่ชอบกัดกินใบอ่อน ยอดอ่อน ทำให้เหี่ยวแห้ง

- การป้องกันกำจัด โดยเขย่าต้น เก็บตัวแก่ทำลายกรณีระบาดอย่างรุนแรง พ่นสารเคมีคาร์บาริล (เซฟวิน 85 % WP) อัตรา 60 กรัม / น้ำ 20 ลิตร หรือ เมธาไมโดฟอส (ทามารอน 600 56% WP) อัตรา 20 มิลลิลิตร / น้ำ 20 ลิตร หรือ โมโนโครโทฟอส

อัตรา 30 มิลลิลิตร / น้ำ 20 ลิตร

2.2 ด้วงม้วนใบเป็นด้วงวงชนิดส่วนคอยาว ขนาดเล็กลำตัวสีน้ำตาล มีจุดสีเหลืองบนปีกทั้ง 2 ข้าง ส่วนวงยาวเกือบเท่าลำตัว

- การทำลาย ตัวเมียจะกัดใบเป็นรูเล็ก ๆ แล้ววางไข่ 2-3 ฟองในใบม้วน ตัวอ่อนเจริญกัดกินในใบ และเข้าเป็นดักแด้ในใบม้วน

- การป้องกันกำจัด เก็บใบม้วนเผาทำลาย กรณีระบาดรุนแรง ควรพ่นด้วยสารเคมีคาร์บาริล (เซฟวิน 85% WP) อัตรา 60 กรัม / น้ำ 20 ลิตร หรือ เมธาไมโดฟอส (ทามารอน 600 56% WP) อัตรา 20 กรัม / น้ำ 20 ลิตร

2.3 เพลี้ยไฟ เป็นแมลงปากดูดขนาดเล็กมาก รูปร่างคล้ายเข็ม ตัวแก่มีปีก มักจะเข้าทำลายยอดอ่อน ใบอ่อน โดยดูดกินน้ำเลี้ยงทำให้ใบแห้งตาย หรือหงิก บีบี้ยว แคระแกร็น

- การป้องกันกำจัด โดยการใช้สารเคมีคาร์บาริล (เซฟวิน 85 % WP) 60 กรัม / น้ำ 20 ลิตร หรือ โมโนโครโทฟอส 30 กรัม / น้ำ 20 ลิตร

2.4 แมลงวันทอง เป็นแมลงวันที่ทำลายผลไม้ชนิดหนึ่งลำตัวมีสีดำปนเหลือง

- การป้องกันกำจัด ตัวเมียจะวางไข่ไว้ที่ผลแก่และตัวหนอนเข้ากัดกินเนื้อในผล ทำให้ผลเน่าและร่วงหล่นในที่สุด

- การป้องกันกำจัด ห่อผลด้วยถุงพลาสติก หรือใช้เมธิลยูจินอล ล่อแมลงวันตัวผู้หรือใช้เหยื่อพิษ โปรตีนไฮโดรไลเสท 100 กรัม + น้ำตาล 20 กรัม / น้ำ 4 ลิตร + มาลาไรซอน 1.5 กรัม หรือ ใช้ไดอะซีโนน หรือ เฟนิโตไซออนแทนมาลาไรซอน ผสมเป็นเหยื่อพิษอีกชนิดหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

เกียรติ ลีละเศรษฐกุล. 2529. **ชมพู่เพชรขนานแท้**. เกษการเกษตร. 10(115). หน้า 46-49

เกษตรเจ้าคุณ. 2535. **สัมมนาชาวสวน วิธีการทำชมพู่นอกฤดูกาล**. เกษการเกษตร. 16(4).
หน้า 82-88

กฤษฎา ทักษารมย์. 2537. **ผลของการใช้สารพอลิเอทิลีนโดยวิธีต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลิตผลนอก
ฤดูกาลของชมพู่พันธุ์ทูลเกล้า**.

ประทีป กุณาศล. 2527. **ชมพู่ไม้ผลปลูกง่ายและโตเร็ว** เกษการเกษตร. 7 (89). หน้า 39- 42.

เปรมปรี ฌ สงขลา. 2528. **รวมกลยุทธชมพู่เพชรน้ำผึ้ง**. เกษการเกษตร. 19 (5). หน้า 49- 55.

พิเชษฐ์ พิมพ์เจริญและคณะ. 2532. **ชมพู่** ข่าวสารเกษตรศาสตร์. 34(6) หน้า 26-32.

พีรเดช ทองอำไพ. 2518. **ชมพู่**. วารสารพืชสวน. 11(2). หน้า 15-22.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2540. **สถิติการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น**. กรุงเทพมหานคร.

มนู ไป่สมบุรณ์ และจุไรรัตน์ แสงสวัสดิ์. 2540. **การศึกษาสถานการณ์ผลิตและการตลาดไม้ผล
เมืองร้อนที่สำคัญ**. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร.

อมร นราวงสานนท์ และคณะ. มปป. **คู่มือการขยายพันธุ์พืช**. เจริญรัฐการพิมพ์.
กรุงเทพมหานคร.

อรพิน ถิรวัดน์. 2528. **โรคไม้ผลและการป้องกันกำจัด**. กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช.
กรุงเทพมหานคร.

เก็บเกี่ยว

มนุษย์ ไซสมบูรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

จัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดย

ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร

สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กรมส่งเสริมการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ

10900 โทร. 0-2-579-5517

e-mail : agritech53@doae.go.th